

בש"פ 7418/14 - מדינת ישראל נגד נועם ישראל זריהן, רותם זריהן

בבית המשפט העליון

בש"פ 7418/14

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

העוררת: מדינת ישראל

נגד

המשיבים: 1. נועם ישראל זריהן
2. רותם זריהן

ערר על החלטות בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (החלטת סגן הנשיא ד"ר ע' מודריק מיום 21.9.14 והחלטת השופט צ' קאפח מיום 3.11.14) במ"ת 15672-09-14

תאריך הישיבה: י"א בחשון התשע"ה (04.11.14)

בשם העוררת: עו"ד שרית משגב

בשם המשיבים: עו"ד רצון דרחי

החלטה

א. ערר על החלטות בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (החלטת סגן הנשיא ד"ר ע' מודריק מיום 21.9.14 והחלטת השופט צ' קאפח מיום 3.11.14) במ"ת 15672-09-14, ששורתן התחונה היא (החלטת השופט קאפח) כי המשיבים - אחים - הנאשמים בעבירות אלימות ועוד כפי שיפורט, ישוחררו ממעצר בתנאים המגבילים הבאים; התחייבות עצמית וערבות צד ג' בסך 10,000 ₪ כל אחד; הפקדה במזומן של 10,000 ₪ כל אחד; מעצר בית בפיקוח אלקטרוני בבית קרובם בדימונה, בפיקוחו ובפיקוחם של סב וסבתא, תוך שכל מפקח יחתום על ערבות בסך 20,000 ₪; שעות התאוררות (09:00-11:00 ו-16:00-18:00) בכל יום, בתחומי העיר דימונה בלבד; צו עיכוב יציאה מהארץ והפקדת

עמוד 1

דרכונים; ואיסור יצירת קשר עם המתלונן בפרשה.

רקע והליכים

ב. ביום 5.9.14 הוגש כנגד המשיבים וארבעה אנשים נוספים כתב אישום, בו יוחסו להם עבירות של קשירת קשר לפשע - לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 וחבלה בכוונה מחמירה - לפי סעיפים 329(א)(1) ו-29 לחוק. כן הואשם המשיב 1 בעבירות של החזקת סכין שלא כדין - לפי סעיף 186(א) לחוק ואיומים - לפי סעיף 192 לחוק. על פי הנטען בכתב האישום קשרו המשיבים, יחד עם נאשמים נוספים, קשר לגרום לחבלה מכוונת לפלוני (להלן המתלונן), וביום 21.8.14 בשעות הערב הגיעו לבית משפחתו, קראו לו לצאת באמתלה כי הם מעוניינים ב"סולחה", אך כאשר ירד חבטו בו נמרצות. לאחר שאחיו של המתלונן, אשר חשש לחייו, רץ לבית המשפחה והביא סכין מטבח, חשף המשיב 1 כנטען סכין קפיצית שהחזיק ברשותו ונופף בה לעבר המתלונן תוך שהוא מאיים עליו כי הוא "הבא בתור". בעקבות האירוע נגרמו למתלונן חבלות חמורות - שבר כפול בלסת התחתונה ושברים מרוסקים בפנים ובארוכת העין. המתלונן הורדם והונשם למשך 11 ימים, וכן נותח מספר פעמים.

ג. עם הגשת כתב האישום עתרה העוררת לעצור את המשיבים והנאשמים הנוספים עד תום ההליכים. סגן הנשיא ד"ר מודריק קבע ביום 21.9.14, כי ישנן ראיות לכאורה להוכחת האישומים של קשירת קשר לבצע פשע, ביצוע פשע שביטוי בתקיפה משותפת, גרימת חבלות שונות בגוף המתלונן, וכן הפקרתו באופן שהעמידו בסיכון לדריסת רכב חולף (לעניין הרכב נידרש להלן). עוד קבע בית המשפט כי מתקיימת עילת המעצר הסטטוטורית שעניינה עבירת אלימות חמורה. ביחס לחלופת המעצר הוזמנו תסקירי שירות המבחן. לאחר הגשת התסקירים - שלא המליצו על שחרור לחלופה - התקיים דיון נוסף, במהלכו הזמין בית המשפט (השופט צ' קאפח) תסקירים נוספים, זאת בשל בעייתיות התשתית העובדתית ששימשה את כתיבת התסקירים הראשונים. לאחר הגשתם של התסקירים המשלימים, שאף הם לא תמכו בחלופה, החליט בית המשפט לדחות את בקשת המדינה למעצר עד תום ההליכים, והכריע לעבר חלופת מעצר בדימונה, בהיותה "הדוקה ורחוקה גיאוגרפית" בפיקוח ובתנאים שקבע כאמור.

הערר והדין

ד. על החלטה זו עוררת המדינה. לשיטתה, אין מקום לחלופה נוכח האלימות הרבה המעידה על מסוכנות רבה, ועל פי החזקה שבדין לעניין אלימות כזאת; והתסקירים מלמדים כי החלופה המוצעת אינה הולמת את רמת הסיכון; המפקחים המוצעים - סבם וסבתם של המשיבים וקרוב משפחה נוסף - בשל גילם (הסבים) וחוסר מעורבותם בחיי המשיבים אינם מתאימים לפיקוח, מה גם ששירות המבחן אינו רואה בחיוב חלופה משותפת; ובית המשפט לא נימק את הסטייה מהמלצת התסקירים. עוד נדרש הערר לשאלת הראיות, שכן גם אם לא נשלל שחלק מן הפגיעה במתלונן נגרמה מדריסת מכונית, אין הדבר עולה כדבעי מן הראיות.

ה. בדיון טענה באת כוח המדינה, ולשיטתה השופט קאפח ייסד החלטתו על חולשה בראיות, בשל אפשרות הפגיעה בראש המתלונן על-ידי רכב שדרס אותו. הגרסה בענין זה - כנטען - מקורה באבי המתלונן (אחי המתלונן רק חזר על דברי האב), וכן ישנו עד נוסף הטוען לכך, אלא שהוא היה שיכור. באשר לחלופה, שירות המבחן עמד על עברם האלים של המשיבים ונטייתם לדפוסי חשיבה עבריינים; לכן אין מקום ליתן בהם אמון, כך נטען, והתסקירים אינם מעודדים למתן אמון כזה. נטען כי גם המפקחים, מבלי לפגוע בהם - אינם יכולים להוות גורם מרתיע, ושהות המשיבים יחדיו מהווה

עמוד 2

מכפיל סיכון; לא באה הנמקה כדבעי לחרוג מהמלצת שירות המבחן, ועל כן אין החלופה במקומה.

ו. בא כוח המשיבים טען, בין השאר, כי אפשרות הדריסה עלתה מהודעות אבי המתלונן ועוד, והדו"ח הפתולוגי אינו שולל זאת. אשר למפקחים, לדעת הסניגור מדובר באנשים אמינים שימלאו את תפקידם לשמור על המשיבים; מה גם שנאשמים אחרים בפרשה שוחררו. תפקידם של המפקחים, כך נטען, הוא להתריע במקרה של הפרה, וזאת יעשו.

הכרעה

ז. עיינתי בתסקירים ובגליונות המרשם הפלילי של המשיבים. אפתח במרשם הפלילי. למשיב 1, הצעיר משני האחים, כבן 20, עבר בעבירות סמים, איומים ואלימות, ללא הרשעה (בעת היותו קטין), ועבירותיו האחרונות נעברו ב-2011; המשיב 2, כבן 22, כבר הספיק לרצות מאסר בפועל בן 15 חודש בעבירות סיוע לחבלה חמורה (העבירות נעברו ב-2009-2010). כן הורשע בעבירות שעניינן זכויות יוצרים. התסקיר הראשון לגבי משיב 1 מדבר על רמת סיכון גבוהה למעורבות חוזרת באלימות ובדרגה גבוהה, גם בגדרי הסכסוך עם המתלונן. נאמר עוד, כי המשפחה מגוננת על בניה ותתקשה להיות גורם מפחית סיכון. התסקיר השני חוזר על עמדה זו. התסקיר הראשון לגבי משיב 2 מזכיר את מאסרו הקודם והעונש המותנה, וכן אי שימוש בכלים שרכש בהליך טיפולי קודם, והוצבע על רמת סיכון גבוהה תוך נקיטת עמדה דומה לזו שהוצגה לגבי אחיו, וזאת גם לגבי המפקחים. כך גם התסקיר השני.

ח. עיינתי בראיות. אבי המתלונן, יגאל צעירי, תיאר בהודעתו מערב האירוע (21.8.14, 2100) את המכות שספג בנו, אך הוסיף שראש המתלונן "היה תחת גלגל אחורי ימני של האוטו, ... הרכב נסע ודרס לו את הראש בקצה, לא עלה עליו, אבל הבנתי שהאוטו פגע בו". אמנם במזכר מ-25.8.14 נאמר על-ידי רושם המזכר, כי לא יכול היה לראות את הדריסה כיון שעמד בצד השני "אבל בגלל שאבי (המתלונן - א"ר) שכב על הכביש והרכב חלף, הוא חשש שנדרס והרכב פגע בו". נזכור כי המדובר באביו של המתלונן, ולטעמי יש משמעות לכאורית להודעתו מ-21.8.14. גם אחי המתלונן בהודעה ב-21.8.14, 2130 ציין כי מכונית דרסה את המתלונן בראש, וב-24.8.14 מסר (גליון 4) כי "אבא שלי בדיעבד סיפר לי שהרכב עלה על הראש של אבי בחלק של הראש מעל המצח". זו עדות שמועה, אך קרובה לגרסה הראשונית של האב. יוחנן קיקוזשוילי (26.8.14) סיפר שהיה שיכור ביום המעשה, ואינו זוכר, אך "זוכר שאבי נפל על הרצפה ואוטו עבר ועשה לו נזק, זה אני זוכר מליון אחוז". בחוות הדעת הרפואית של ד"ר חן קוגל וד"ר מאיה רזניק (16.9.14) נאמר בקשר לאפשרות פגיעת מכונית להבדיל ממכות ישירות, כי "זו אפשרות שלא ניתן לשלול שכן נמצא איזור יחסית נרחב של פגיעה בצד הימני של הפנים... לאורך מישור אחד... אך יחד עם זאת נציין שלא נמצאו סימנים נרחבים של שפשוף מהכביש... לא נראו סימני הטבעת צמיג, אך אלו לא חייבים להימצא תמיד" (עמ' 5).

ט. נוכח כל אלה, קשה להלום אחת לאחת את טענת המדינה, שנטענו בהן, כי אין סימן שאלה - האמור להתברר במשפט ההוכחות, ככל שיקויים, וכמובן איני נוטע מסמרות - באשר לקיומה של הדריסה ולחלקה הנטען בפגיעה במתלונן. יש מקום ליתן לכך משקל מסוים בהחלטה על המעצר - בשל השוני הפוטנציאלי בייחוס עוצמת החבלה למתלונן אם כך ואם אחרת. אשר לחלופה, ראוי תדיר להזכיר את גישת המחוקק, שהורנו בסעיף 21(ב)(1) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), תשנ"ו-1996, כי מעצר יושת רק משאין ניתן להשיג את מטרתו בתנאים שפגיעתם בחרות הנאשם פחותה.

י. ועם זאת משעסקינן באלימות חמורה, ישנה מסוכנות סטטוטורית, המתעצמת על-ידי עברם של המשיבים. אכן,

אין לכחד כי תסקירי שירות המבחן אינם מעודדים כל עיקר וכפי שציינה המדינה, סטיה מתסקיר לא חיובי אינה שגרה והיא מצדיקה "הנמקה בעלת משקל" (בש"פ 2006/10 מדינת ישראל נ' פלוני (2010)). בעיני ההנמקה במקרה דנא טמונה, הגם שהאמון במשיבים אינו "שיק פתוח" כל עיקר - בריחוק הגיאוגרפי מתל-אביב, מקום מגוריהם, לנגב מקום החלופה, באמון במפקחים ובפיקוח הכפול, על-ידי שני מפקחים. בנוסף ישנו האיזוק, והכל בשילוב שאר התנאים (ההפקדות והערבויות ועוד). לכך מצטרפת ההרתעה, שחודדה - יש לקוות - על-ידי חודשים אחדים במעצר, בדבר המחיר היקר שעלולה הפרת התנאים לגבות מן המשיבים. יש לקוות כי בהינתן אלה לא יהינו המשיבים - וסניגורם יזהירם היטב - להעז להפר את התנאים, שאם חלילה תיכזב התוחלת ויעשו כן, המחיר עלול להיות לא כדאי בעליל.

יא. המדינה עוררת גם על התאמת המפקחים ועל הצוותא של ישיבת המשיבים יחדיו. אשר למפקחים, שאלה גדולה תדיר היא אילו הם המפקחים שיבור בית המשפט. יש שיאמרו שבני משפחה אינם מפקחים אידיאליים, בהיותם נוטים לגונן על המפוקחים גם בהפרות. מנגד, יש שיטענו כי מפקחים שאינם מעורבים בחיי המפוקחים - כפי שטוענת המדינה כאן - אינם יכולים למלא את תפקידם כראוי. לטעמי, תפקידו של המפקח בראש וראשונה הוא למלא את הוראות בית המשפט במקרה הספציפי, וכשעסקינן במעצר בית - להזהיר בכל עת את המפוקח מהפרת תנאי המעצר, וככל שהופרו - לדווח מיידית לרשויות, שאם לא כן ימעל המפקח בתפקידו, שלא לדבר על השלכות כספיות (הערבות), ולעתים אף פליליות, העלולות להיות לכך. כשלעצמי סבורני כי לפרטי נושא זה יש להתייחס בגמישות, על פי נסיבות כל מקרה, תוך שעמוד האש הוא צו בית המשפט. במקרה דנא אכן שירות המבחן לא המליץ על המפקחים, אך חלק מן ההנמקה הוא היותם "מבוגרים". אנשים בני 67-68 (וגילוי נאות הוא כי הנני בן 67) אינם יכולים להיפסל בשל גילם, אף שהועלה גם גורם אי המעורבות בחיי נכדיהם; או לי מיוצרי ואוי לי מיצרי, פעמים יטען שחוסר מעורבות הוא מעלה, פעמים יטען שהוא חיסרון, ומכל מקום במקרה דנא העיקר הוא מחויבות להתריע את המשיבים, ועל-ידי כך להרתיעם - ואם ישגו, להתריע בפני הרשויות. אשר לישיבת המשיבים בצוותא במעצר הבית, שאלה היא - תלוית נסיבות - אם הדבר עשוי להשפיע שלא לטובה על "איכות המעצר", ולא שוכנעתי כאן כי כך באופן בולט.

יב. יצוין כאן כי קרוב המשפחה בדימונה שבביתו מוצע כי ישכנו השניים כבר שימש כערב (ת"פ 24943-06-16 שלום ת"א, החלטה מ-8.7.14)). ועוד, מדובר - והדבר חשוב - בשהיית שני מפקחים בכל עת עם המשיבים (ראו בש"פ 1802/13 מדינת ישראל נ' אבו ג'אבר (2013), פסקה י"ד), ויש לקוות כי בכך תושג אותה "רמה סבירה של ביטחון" הנזכרת בבש"פ 7206/10 מדינת ישראל נ' אגרונוב (2010), בהחלטת השופט מלצר.

יג. אשר לתנאים שקבע בית המשפט קמא, נראה לי להחמירם במידה מסוימת. ראשית, אני רואה לנכון להכפיל את ההפקדה במזומן, קרי, היא תהא בסך 20,000 ₪ כל אחד - כדי להוציא מלב המשיבים כל חשק להפרה, וסניגורם יזהירם כאמור כקצין בית המשפט, וכן יעמיד אישית כל אחד מן המפקחים על חובותיו. אשר להתאווררות, איני רואה לנכון לאפשרה יותר מפעם אחת ביום בין 0900 ל-1100, כמובן בליווי שני מפקחים. ועוד אוסיף כי בידי המשטרה לבוא בכל עת לבדוק את קיום התנאים, ואף רצוי כי תעשה כן.

יד. בנתון לכך נשאר ההחלטה קמא בעיקרה על כנה, והמשיבים יתנו ליבם כי עליהם לקיים את תנאיה ככל משפטה וחוקתה, בלא כל הפרה.

יז. בטרם סיום אציין כי בית המשפט קמא עיכב את השחרור ל-24 שעות. יש לבקש מבתי המשפט בתיקים צפויי ערר לעשות חסד גם עם ערכאת הערר/הערעור ולא לדחקה לסד זמנים, תוך שכמובן ברי כי תעשה כל מאמץ להקדים.

ניתנה היום, י"ג בחשון התשע"ה (6.11.2014).

שׁוֹפֵט
